

İNTERNET YOLUYLA KİŞİLİK HAKLARINA SALDIRI VE HUKUKİ KORUNMA

Yrd. Doç. Dr. Yasemin DURAK*

ÖZET

Teknoloji alanında gelişmeler kendini internet alanında da göstermektedir. İnternet beraberinde faydalarla birlikte bazen zararlar da getirmektedir. Bu zararlar kimi zaman internet gazeteciliği yoluyla, kimi zaman bir e – posta yoluyla bazen anlık bir ileti ile hayatımıza girmektedir. İnternet yoluyla kişilik haklarının ihlali çok daha kolay hale gelirken koruma daha zor hale gelmiştir. Bu zararlar hem özel hukuku içeren hem de ceza hukukunu içeren nitelikte olabilmektedir. Teknoloji kaynaklı zararlar da bilişim hukukunun ortaya çıkmasına neden olmuştur.

ANAHTAR KELİMELER: *İnternet, kişilik hakkı, hukuki korunma, bilişim hukuku, kişisel veri.*

* Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

ATTACK ON PERSONAL RIGHTS THROUGH THE INTERNET AND LEGAL PROTECTION

ABSTRACT

Advances in technology also become evident in the field of internet. The internet brings drawbacks as well as benefits alongside it. These drawbacks enter our lives sometimes through internet journalism, and at other times through an e-mail or an instant message. Breach of personal rights through the internet has become much easier and protection against it is even harder. These drawbacks may concern both private law and criminal law. Drawbacks originating from technology have led to the emergence of information law.

KEYWORDS: *The internet, personal right, legal protection, information law, personal data.*

GİRİŞ

Kişilik hakkı en temel hakların başında gelmektedir. Kişiliğin gerek kişinin rızasına dayalı saldırılara karşı, gerekse rızasına dayanmayan saldırılara karşı korunması hukuken güvence altına alınmıştır.

Kişilik haklarının korunması güvence altına alınırken gerek yazılı ve görsel basından yapılan saldırılar gerekse teknolojinin ilerlemesiyle ortaya çıkan internet üzerinden yapılan saldırılar korumada bazı aksamalara neden olabilmektedir.

Teknolojik gelişmenin bir başka ürünü de bilgisayarlar olmaktadır. Bilgisayarlar aracılığıyla kurulan bilgi bankalarında kişilere ait gizli kalması gereken bilgiler toplanabilmektedir. Bilgi bankaları, devlet ve büyük işletmeler açısından kolaylıklar sağlamakla birlikte kişilik hakları bakımından da tehlike oluşturmaktadırlar.¹

¹ **Doğan, Murat**, “İnternetteki Yayınla Kişilik Hakkının İhlaline Karşı Durdurma Davası”, AÜEHFD., Yıl: 2003, Cilt: 7, Sayı: 1 – 2, s. 391.

İnternet de kişilik haklarına ihlalleri artıran ve hızlandıran bir etkiye sahiptir. İnternet sitelerinde yazı ve resim yoluyla kişinin gerek şeref ve haysiyeti gerekse özel hayatı ve sırları ihlal edilebilmektedir. Elektronik gazetecilik, basılı olanlardan daha hızlı ve kolay şekilde okuyucuya ulaşabilmektedir. Başka amaçlarla oluşturulan web sitelerinde de kişilik haklarını ihlal edecek, özellikle reklâm amacıyla resmin yayınlanması gibi yayınların yapıldığı görülmektedir. Yine elektronik posta yoluyla da kişilik hakları kolaylıkla ihlal edilebilmektedir.²

Geçmişte her ne kadar internet kullanımının bulunmaması ya da günümüzdeki kadar yoğun olmaması nedeniyle bu alanda bir korunmaya ihtiyaç duyulmuyordu. Ancak hızlı gelişmeler internet alanında da korumaya ihtiyaç olduğunu göstermiştir.

Kitle iletişim araçlarını denetleyen bir kamu otoritesi (RTÜK) olduğu gibi, özdenetim yapan sivil otoriteler de (Basın Konseyi) bulunmaktadır. Ancak, internet ortamında denetim yapan kamusal bir otorite yoktur. Zaten kamusal bir denetim mekanizması internetin doğasına aykırı bulunmaktadır. Sivil otorite ise belirli bir yere kadar özdenetim yapabilmektedir. Bu sebeple, internet ortamında sık sık rastlanan değişik hak ihlalleri ortaya çıkmaktadır. Örneğin, bir marka hakkında asılsız e-posta zincirleri, saygın bir kişi adına açılan ahlaka aykırı siteler, sohbet ve forum ortamlarındaki asılsız isnatlar, hakaretler, özel hayatı deşifre eden görüntü ve mesajlar hep internetin sağladığı kolaylıklarla yapılabilmektedir.³ Yine facebook ve twitter da internet üzerinden kişilik haklarının ihlalinin gerçekleştiği alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Basın özgürlüğünün de konu itibarıyla sınırlarının çok iyi şekilde çizilmesi gerekmektedir. İfade özgürlüğü kişiler aracılığıyla ya da basın aracılığıyla da olsa internet ortamında kişilik haklarına saldırı niteliği taşımamalıdır.⁴

² **Doğan**, s. 391.

³ **Ahi, M. Gökhan**, “İnternette Kişilik Hakkı”,<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?viewid=447140>

⁴ İfade özgürlüğü ve internet yayıncılığı için bkz. **Günaydın, Barış**, İnternet Yayıncılığının Hukuksal Düzenlemesi,<http://inet-tr.org.t/inetconf9/bildiri/34.doc>

I. İNTERNET YOLUYLA İLETİŞİM

Sanal âlemde seyahat edenler kişisel kod isimleri ile kimliklerini gizleyerek birbirleri ile iletişim kurmaktadır. Dolayısıyla bu rahatlık içinde hareket eden kullanıcı başkasının şeref ve haysiyetini ihlal edici açıklamaları çok daha rahat bir şekilde yapabilmektedir.⁵

İnternet teknik ve kelime anlamıyla çok geniş bir bilgisayar ağıdır.⁶ İnternete doğrudan bağlı her bilgisayarın IP numarası bulunmaktadır. Bu IP numaraları hangi bilgisayarla internete girildiğinin tespiti açısından önemlidir. Kişilik haklarına saldırı bakımından internete, internet cafe ya da bu tarz toplu internet kullanımına açık yerler aracılığıyla girildiği düşünülecek olursa bu saldırıyı yapan kişileri tespit etmek pek de mümkün görünmemektedir. Burada alınabilecek önlemler bazı sitelere girişlerin önlenmesi olarak düşünülebilir.

İnternetteki iletişim yollarından biri elektronik postadır. Elektronik posta internet ortamında işlev gören kâğıtsız dijital bir posta sistemidir.⁷ Bu posta hizmetinden yararlanabilmek için, kullanıcıların bir e-posta adresine sahip olmaları gerekmektedir.

E-postalar doğrudan alıcın adresine gönderilmekte ve alıcı şifreyle posta kutusuna girerek e-postalarını kontrol etmektedir. Bu e-postaların mutlak anlamda güvenli olduğunu ve alıcıdan başkasının eline geçmeyeceğini söylemek mümkün değildir.⁸ Zira kişilerin şifreleri kırılarak özel alanları ihlal edilebilmektedir.

Sanal ortamda kendini daha güvende hisseden, vücut dili, göz teması ve ses tonundaki anlamlardan yoksun kalan birinin yazıp gönderdiği bir e-posta ile alıcının kişilik haklarını ihlal etmesi çok kolay olmaktadır.⁹

⁵ **Özel, Sibel**, Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması, Ankara 2004, s. 149.

⁶ **Sırabaşı, Volkan**, İnternet ve Radyo – Televizyon Aracılığıyla Kişilik Haklarına Tecavüz, Ankara 2007, s. 55.

⁷ **Sırabaşı**, s. 135.

⁸ **Özel, Sibel**, s. 152.

⁹ **Sırabaşı**, s. 178 – 179.

Dünyayı saran ağ anlamına gelen web ise, internet üzerinden sunulan bilgilere kolayca ulaşılmasını sağlayan bir araçtır. Web sayesinde yazı, ses, video, animasyon ses vs. içerikli verilere ulaşılmasını sağlamaktadır.¹⁰

Bilgisayar ilan panoları da özgürlük ortamı sayesinde kolaylıkla kişilik hakkı ihlallerine sebep olabilir. Özellikle küçük çapta profesyonellerin oluşturduğu bir forumda kullanıcılardan birinin mesleki itibarını zedeleyici açıklamalar o grup içinde ilgilinin şeref ve haysiyetini ihlal anlamına gelmektedir.¹¹ Örneğin bir kimse hekimin yapmış olduğu müdahalenin sonucunda sağlığının bozulduğunu söyleyebilmekte; bu nedenle de hekim hem mesleki anlamda hem de maddi olarak zarar görebilmektedir.

II. İNTERNET HUKUK SÜJELERİ

Şeref ve haysiyeti ihlal edici nitelikteki bir açıklamanın internette yayımından sorumlu olan her kişinin genel hükümler çerçevesinde, söz konusu açıklama nedeniyle mağdura karşı sorumlu olacaktır. Bu nedenle bir web sayfasında okuyucu görüşleri için bir yer ayrılmış ise, buraya gelen mesajlar arasında şeref ve haysiyeti ihlal edici nitelikte olanlar açısından web sayfasını kontrol eden kişi sorumludur.¹² Özellikle sahibi bilinmeyen bir web sayfası söz konusu olduğunda durdurma davasının, servis sağlayıcısına karşı açılması gerekmektedir. Servis sağlayıcıları kendi ana bilgisayarlarında bilgileri depoladıkları için, kişilik haklarını ihlal eden bilgileri oradan kaldırma imkânına sahiptirler. Sonuç olarak internetteki bir yayın üzerinde kontrol imkânı olan ve yayını engelleyebilecek teknik imkânı sahip olan her kişi (içerik sağlayıcısı, servis sağlayıcısı) kişilik hakkına yönelik her tecavüzü önlemek zorundadır.

İnternet Hukuku konusunda Türkiye’de yapılmış en önemli düzenleme ise 4 Mayıs 2007 tarihinde kabul edilen ve 23 Mayıs 2007 tarihinde Resmî Gazete’de yayınlanan 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen

¹⁰ Sırabaşı, s. 62.

¹¹ Özel, Sibel, s. 154.

¹² Sevi, Nuket Evrim, “İnternet Servis Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu”, BATIDER., Yıl: 2004, Cilt: 22, Sayı: 3, s. 220 vd.

Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” dur. 5651 Sayılı Kanun’un 3. maddesine göre “İçerik, yer ve erişim sağlayıcıları, yönetmelikle belirlenen esas ve usuller çerçevesinde tanıtıcı bilgilerini kendilerine ait internet ortamında kullanıcıların ulaşabileceği şekilde ve güncel olarak bulundurmakla yükümlüdür.”

*İçerik sağlayıcısının sorumluluğu*¹³ 5651 Sayılı Kanun’un 4. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre “İçerik sağlayıcısı, internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur”.

“İçerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumludur.”

5651 Sayılı Kanun’un 2. maddesinin e bendi erişim sağlayıcısını tanımlamıştır. Hükme göre “Erişim sağlayıcısı, kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişidir.”

*Erişim sağlayıcısının sorumluluğu*¹⁴ 5651 Sayılı Kanun’un 6. maddesinde düzenlenmiştir.

“Erişim sağlayıcısı a) Herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, bu Kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak engelleme imkânı bulunduğu ölçüde erişimi engellenmekle;

b) Sağladığı hizmetlere ilişkin, yönetmelikte belirtilen trafik bilgilerini altı aydan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla;

c) Faaliyetine son vereceği tarihten önce en az üç ay önce durumu Kuruma, içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmek ve trafik

¹³ İçerik sağlayıcısının yükümlülükler için ayrıca bkz, **Özel, Cevat**, “5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun Üzerine Düşünceler”, http://www.turkhukusitesi.com/makale_626.htm

¹⁴ Erişim sağlayıcısının yükümlülükler için ayrıca bkz, **Özel, Cevat**, http://www.turkhukusitesi.com/makale_626.htm

bilgilerine ilişkin kayıtları yönetmelikte belirtilen esas ve usuller uygun olarak kuruma teslim etmekle yükümlüdür.

Erişim sağlayıcı, kendi aracılığıyla erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadıklarını ve sorumluluğu gerektirip gerektirmediğini kontrol etmekle yükümlü değildir.”

5651 Sayılı Kanun’un 2. maddesinin m bendi yer sağlayıcısını tanımlamıştır. Buna göre “Yer sağlayıcısı hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişilerdir.”

*Yer sağlayıcısının sorumluluğu*¹⁵ 5651 Sayılı Kanun’un 5. maddesinde düzenlenmiştir. Yer sağlayıcısı, yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir. Yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içerikten kural olarak haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak imkân olduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla yükümlüdür.

5651 Sayılı Kanun’un 2. maddesinin i bendi toplu kullanım sağlayıcısını tanımlamıştır. Bu Kanun maddesine göre “Toplu kullanım sağlayıcısı, kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanma olanağı sağlayan” olarak ifade edilmiştir.

*Toplu kullanım sağlayıcısının sorumluluğu*¹⁶ 5651 Sayılı Kanun’un 7. maddesinde düzenlenmiştir. Ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılar, mahalli mülki amirden izin belgesi almakla yükümlüdür. İzin alınmasına yönelik bilgiler otuz gün içinde mahalli mülki amir tarafından Telekomünikasyon Kurumuna bildirilir. Ticari amaçlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün toplu kullanım sağlayıcılar, konusu suç oluşturan içeriklere erişimi önleyici tedbirleri almakla yükümlüdür.

III. İNTERNET YOLUYLA KİŞİLİK HAKLARININ İHLALİ VE KİŞİLİĞİN KORUNMASI

Kişiliğin dışı karşı korunmasına ilişkin hükümler Medeni Kanun’un 24 ve 25. maddelerinde düzenlenmiştir. 26. madde de ise adın korunması düzenlenmiştir.

¹⁵ Yer sağlayıcısının yükümlülükler için ayrıca bkz, **Özel, Cevat**, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_626.htm

¹⁶ Toplu kullanım sağlayıcısının yükümlülükler için ayrıca bkz, **Özel, Cevat**, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_626.htm

MK. m. 24'e göre "Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hakimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir. Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır."

Maddi bütünlüğe yönelik saldırılar konumuz olan internet yoluyla saldırılar bakımından ise mümkün değildir. Zira teknik olarak internet üzerinden maddi bütünlüğe saldırı gerçekleşemez. Örneğin internet yoluyla bir kişinin beden bütünlüğüne zarar verilemez.

Manevi bütünlüğe yönelik saldırılar ise internet aracılığıyla gerçekleştirilebilir. İnternet gazeteciliği şeklinde sesli ya da görüntülü olarak; gerçek dışı haberlerle, asılsız suçlama ve iftiralarla, sövme veya belli bir olayı esas alıp hakaret yoluyla, aşağılayıcı fotomontajla ve karikatürle, küçük düşürücü eleştiri ve yorumlarla, ekrandaki el, kol hareketleri ve mimiklerle onur ve saygınlığa saldırılabilir.¹⁷

Yayıncılıkla kişilerin hakları karşı karşıya geldiğinde en çok sorun çıkan alan özel hayat ve sır dünyasıdır.¹⁸ İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin 12. maddesinde, kişilerin gizli alanlarına saygı gösterilmesi düzenlenmiştir. Anayasa'nın 20. maddesinde "Herkes özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz" ifadesi yer almaktadır. Özel hayatın gerçekleşme alanı olan konut dokunulmazlığı da önemli bir yasak alanıdır. Bunun yanı sıra haberleşmenin gizliliği özel

¹⁷ **Öngören, Gürsel**, İnternet Hukuku, İstanbul 2006, s. 205.

¹⁸ Bu konuda geniş bilgi için bkz. **Ayan, Nursen**, Radyo ve Televizyon Yayınlarıyla Yapılan Saldırıları Karşısında Kişilik Hakkının Korunması, Konya 2006, s. 73 vd.; **Çelebi, Funda**, "Kişilik Haklarından, Kişinin Özel Yaşamının ve Gizliliklerinin İhlali ve Korunması", KÜHFD., Yıl: 1997 Sayı: 1, s. 277 vd.; Basın yoluyla özel hayatın ihlali için **Kaplan, İbrahim**, "Kişilik Haklarının Kitle Haberleşme Araçları Karşısında Korunması", AD., Yıl: 1979, Sayı: 3 – 4, s. 214 vd.; **İmre, Zahit**, "Şahsiyet Haklarından Şahsın Özel Hayatının ve Gizliliklerinin Korunmasına İlişkin Meseleler", İÜHFMD., Yıl: 1974, Cilt: 39, Sayı: 1 – 4, s. 153 vd.; **Zevkliler, Aydın**, Medeni Hukuk, 4. Baskı, Ankara 1995, s. 395.

hayatı koruyan bir güvence niteliğindedir. Ayrıca 07.05.2010 tarihinde kabul edilerek 13.05.2010 tarih ve 27580 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 2. maddesiyle, 1982 Anayasası’nın 20. maddesine “Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir” şeklindeki fıkranın eklenmesi öngörülmüştür.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, Medeni Kanun, Borçlar Kanunu, Türk Ceza Kanunu gibi hukuk kuralları ile özel hayatın gizliliği koruma altına alınmıştır.

Özel yaşama internet gazeteciliğinin müdahale edebileceği bir diğer alan da, yayına konu olan kişinin hukuka aykırı davranışlarda bulunmasıdır. Medya mensupları bu tür olaylarla karşılaştıklarında haber ve eleştiri amacıyla bunları yayımlayabilirler.¹⁹

Kişilerin sır çevresinin internet üzerinden de teşhir edilmesi mümkündür. Bu gerek kişilerin e-mail adreslerine göndermek suretiyle gerekse internetin web sitelerinde yayınlanmak suretiyle gerçekleştirilebilir. Kişilerin resimleri üzerinden kişilik haklarına saldırılar internet aracılığıyla da yapılabilmektedir.

Yayımdan önce ilgiliden izin alınmasına rağmen bazı durumlar saldırı söz konusu olabilir. Eğer yayın esnasında; bir takım eklemelerle, yazılarla ya da bilgisayar teknikleriyle o kişiye suçlu, hor görülen kişi nitelermeleri yapılırsa yahut böyle tanınan bir kişi yerine başkasının resmi konulursa manevi haklar çiğnenmiş olur.²⁰ Ayrıca ses de bir insanın özelliğini gösterdiği için kişilik hakkının kapsamında değerlendirilmektedir.²¹

¹⁹ **Öngören**, İnternet, s. 207.

²⁰ **Öngören**, İnternet, s. 204.

²¹ **Helvacı, Serap**, Gerçek Kişiler, İstanbul 2006, s. 98.

IV. İNTERNET YOLUYLA SALDIRILARDA KİŞİLİĞİN KORUNMASINI SAĞLAYAN DAVALAR

Kişilik haklarına saldırılarda önemli bir konu da internet ortamında gerçekleştirilen saldırılarda bunun tespit edilmesinin zorluğudur.²² Bu nedenle de haksız yayınların kaybolmaması için ve sorumluların tespit edilebilmesi için sulh hukuk mahkemesinden delil tespitinin istenmesi gerekmektedir.²³

Örneğin, internetteki bir sitede; yakında (A) şirketinin gerçeğe aykırı biçimde çevreyi kirlettiği veya (A) bankasının hesaplarına girmek için şifre kırıcının dağıtılacağı duyurulabilir. Yayına henüz başlanmamışsa önleme dava açılır.²⁴

Bu dava, Medeni Kanun'un 25. maddesi ile kabul edilmiştir. Ayrıca fikir ve sanat eserlerine internette yapılan tecavüzlere ilişkin olarak da bu dava açılabilir. Ek olarak, reklâmlar veya ekonomik haberler yoluyla bir şirket ya da ürünü hakkında haksız rekabet yapılmasında bu dava açılabilir.²⁵

Almanya'da verilen bir mahkeme kararında²⁶ spam²⁷ kişilik haklarına saldırı olarak değerlendirilmiştir. Mahkeme, BGB m. 823 ve

²² **Akipek, Şebnem**, “Özel Hukuk ve İnternet”, <http://inet-tr.org.tr/inetconf5/tammetin/hukuk.html>

²³ **Ahi, M. Gökhan**, “İnternette Kişilik Hakkı”, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?viewid=447140>

²⁴ **Öngören, İnternet**, s. 224; **Karaoğlu, Erol**, “İnternet Ortamında Gerçekleştirilebilecek Bir İhlal Türü Olarak Asılsız İsnat”, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_96.htm;

²⁵ **Öngören, İnternet**, s. 228.

²⁶ Almanya'da spama ilişkin yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu mahkeme kararı için bkz. **Memiş, Tekin**, “Hukuki Açıdan Kitlelere E – Posta Gönderilmesi”, AÜEHFD., Yıl: 2001, Cilt: 5, Sayı: 1 – 4, s. 436; Spamlar hakkında geniş bilgi için bkz. **Sırabaşı**, s. 182 vd.; Alman Hukukuna göre kişilik hakkının korunması için bkz. **Caemmerer, Ernst**, “Alman Hukukuna Göre Kişiliğin Özel Hukuk Yönünden Korunması”, Çeviren: Ergun Özsunay, MHAD., Yıl: 1973, Sayı: 10, s. 69 vd.

²⁷ Spam Fransız Ulusal Enformasyon ve Özgürlük Komisyonu'na göre, hiçbir temas olmaksızın tartışma forumlarından, dağıtılan listelerden ve web

1004'den kaynaklanan men ve tazminat taleplerini kabul etmiştir. Yine e-posta yoluyla reklâm yapılması hem kişilik haklarına tecavüz hem de haksız rekabet olarak değerlendirilmiştir. Oysa bu yolla kişilerin e-postalarına her gün spam, ideolojik mesajlar ya da reklam gönderilmektedir.

Türkiye'de de spamlara ilişkin yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak MK. m. 24'e göre hukuka aykırı bir şekilde kişilik hakları ihlal edilen kimse korunma talep edebilir. Örneğin kadınların sorunlarının tartışıldığı bir foruma sürekli olarak aşk mektupları ve şiirlerin gönderilmesi kişilik haklarının ihlali olarak değerlendirilebilir. E-maillerin posta²⁸ kutusuna ideolojik içerikli postaların gelmesi de kişilik haklarının ihlalidir. Günümüzde artık e-posta adresi de kişisel bir veri olarak kabul edilmektedir. Bu adresin yasal olmayan yollardan elde edilmesi de bir kişilik haklarının ihlali olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle kişilik hakları ihlal edilen kişiler MK. m. 25 ve devamı hükümlerinden yararlanabilirler.

Kişisel verilerin ele geçirilmesi yoluyla özel hayatın gizliliği ihlal edilirse, Medeni Kanun'un 24. ve Borçlar Kanunu'nun 49. maddeleri ile bu ihlali durdurmak ve tazminat elde etmek olanağı vardır. Ancak ihlal fiili gerçekleşmeden yani bunlar açıklanmadan verilerin korunması için veya bunlara ilişkin hapis cezası için özel bir düzenleme mevcut değildir.

sayfalarından elde edilen elektronik adreslere alıcının talebi olmaksızın ara sıra büyük hacimlerde gönderilen ve ticari amaç taşıyan e-postalardır. Uluslararası Ticaret Örgütünün yaptığı tanıma göre ise spam, bir bülten veya haber grubu üzerinden ticari amaç taşımayan bu forum konuları ile ilgili olmayan ve gönderilmesine açıkça izin verilmeyen reklâmlardır. Bu tanımlar için bkz. **Memiş**, s. 433. Kanaatimce spamlar e-posta kullanıcılarının adreslerine ticari amaçlı ya da ticari amaçlı olmayan reklâmların yanında virüs içerikli olarak da gönderilmekte ve bu yolla da kişilerin özel bilgilerine ulaşılmaktadır.

²⁸ Bu konu hakkında geniş bilgi için bkz. **Zorlu, Süheyla**, İnternet Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Korunması, ilt, Konya 2010, s. 78 vd.

Bu nedenle, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı'nın bir an önce yürürlüğe girmesi gerekmektedir.²⁹

Bu yasal düzenleme yapıncaya kadar haberleşme hürriyeti ile ilgili 195 ve 200. maddeler arasında mektup, kapalı zarf, telgraf, telefon haberleşmesi ile ilgili hükümler kullanılabilir.³⁰

Ancak sağlıktan, haberleşmeye ve ticari hayatın değişik yönlerine ilişkin kişisel verilerin özel ve kamu kurumları tarafından elektronik ortamlarda tutulabilmesi, ülkeleri hem bu verilerin toplanma şekli ve yapısı ile ilgili kurallar koymaya hem de bu kuralların ihlali sonucu uygulanacak cezai yaptırımları açıkça düzenlemeye zorlamaktadır. Adalet Bakanlığı bu çerçevede "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı" üzerinde çalışmaktadır. Ancak, bu özel kanun tasarısında genellikle idari nitelikte cezalara yer verme eğilimi benimsenmiş; cezai anlamda yaptırımlar Ceza Kanunu Tasarısının 193. maddesinden başlamak üzere 196. maddelerine kadar yerleştirilmiştir.³¹

V. HUKUKA AYKIRI SALDIRILARIN NEDEN OLDUĞU ZARARLARIN GİDERİLMESİ SAĞLAYAN DAVALAR

Hukuka aykırı zararların giderilmesi sağlayan davalar özellikle tazminat davalarıdır. Tazminat davası, kişilik hakkına yapılmış saldırı sonucu ortaya çıkan zararın tazmini yönünde karar verilmesi istemiyle açılan bir alacak davasıdır. Alacak davası olduğu için de istisnalar dışında sadece zarar verene karşı açılabilir.³²

Maddi tazminat davası, internet gazete ve dergisindeki ya da internet üzerinden yapılan televizyon ve film şeklindeki yayımla kişilik

²⁹ Akipek, Şebnem, "Özel Hukuk ve İnternet", <http://inet-tr.org.tr/inet/conf5/tammetin/hukuk.html> Öngören, İnternet, <http://www.hukuki.net/hukuk/index.php?article=349>

³⁰ Öngören, İnternet, <http://www.hukuki.net/hukuk/index.php?article=349>

³¹ Öngören, İnternet, <http://www.hukuki.net/hukuk/index.php?article=349>

³² Ayan, Mehmet/Ayan, Nursen, Kişiler Hukuku, Konya 2007, s. 76; Maddi ve manevi tazminat davasında ayrıntılı bilgi için bkz. Ayan, s. 126 vd.

haklarına bir saldırı söz konusu ise, saldırıyı gerçekleştiren kişinin yine kusurlu bulunması durumunda açılır.³³

İnternet üzerinden saldırıya uğrayanın bizzat aldığı bazı tedbirler nedeniyle yaptığı masraflar da bunlar arasında sayılabilir. Yayın yoluyla oluşan maddi zarar, daha çok saldırıya uğrayan kişinin kar kaybı veya “yoksun kalınan kar” şeklinde ortaya çıkabilir. Burada olası servet kaybı şeklinde bir zarar söz konusudur. Haksız ve kasıtlı bir eleştiri yayını nedeniyle yapımcının eleştirilen müzisyenle olan anlaşmasını iptal etmesi, sözleşmelerin iptal edilmesi, bir doktorun cinsel bir hastalığı bulunduğuna ilişkin gerçek dışı bir açıklama sonucu müşterilerini kaybetmesi nedeniyle uğranılan kar kaybı örnek olarak gösterilebilir.³⁴

MK. m. 25 f. 3 hükmü maddi tazminatla birlikte manevi tazminat davasını da düzenlemiştir. Bu sebeple kişilik haklarına yönelik hukuka aykırı bir saldırı sonucunda bu saldırıya uğrayan kimse, saldırı dolayısıyla manevi bir zarara uğramış ise manevi tazminat davası açma hakkına sahiptir.

Manevi tazminat davasında amaç haksız saldırıyı gerçekleştiren kişinin hukuk tarafından bir müeyyide ile karşılaşması ve de mağduru tatmin etmektir.³⁵ Bu nedenle manevi tazminat, verilişindeki amacın

³³ **Öngören**, İnternet, s. 229 vd.

³⁴ **Kılıçoğlu, Ahmet M.**, “Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk”, 2. Baskı, Ankara 1993, s. 225; **Öngören**, İnternet, s. 230.

³⁵ **Kocayusufpaşaoğlu, Necip**, “Kişilik Haklarını Koruyan Manevi Tazminat Davasına İlişkin Yeni Gelişmeler”, Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler I. Sempozyumu, Ankara 21 – 22 Ekim 1977, s. 144 vd.; **Ayan/Ayan**, s. 77; Ayrıca bkz, **Ağacıoğlu, Nejat**, “Manevi Zararların Tazmini”, ABD., Yıl: 1974, Sayı: 5, s. 928 vd.; **Töre, Hayrullah Fütuhi**, “Manevi Tazminat Davaları”, ABD., Yıl: 1970, Sayı: 2, s. 238 vd.; **Serozan, Rona**, “Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler”, MHAD., Yıl: 1977, Sayı: 14, s. 97; **Atalay, Özcan** “Özel Yaşamın Zedelenmesi Halinde Manevi Zararın Tazmini” (I), YD., Yıl: 1979, Cilt: 5, Sayı: 4, s. 880; **Ertaş, Şeref**, “Manevi Tazminatın Hukuki Niteliği ve Miktarının Tespiti”, Prof. Dr. İlhan E. Postacıoğlu’na Armağan, İstanbul 1990, s. 65; **Özsunay, Ergun**, “Çeşitli Hukuk Çevrelerinde “Manevi Zarar” Kavramı ve “Manevi Zararın Giderimi”ne İlişkin Çözümler”, Selahattin

gerçekleşmesini sağlayacak tutarda ve adalete uygun olarak belirlenmelidir.³⁶ Manevi tazminat davası aynı zamanda BK. m. 49'da da düzenlenmiştir.

Manevi tazminat davasının şartları hukuka aykırı saldırı, kusur, zarar ve illiyet bağıdır. MK. m. 25 f. 4'e göre "Manevi tazminat istemi karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; miras bırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçemez."³⁷ Manevi tazminata ilişkin istem hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu için esas olarak bu hakkın devredilmesinin veya mirasçılara geçmesinin söz konusu olmaması gerektiği belirtilmiştir.³⁸ Belirtilmesi gereken bir diğer

Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan, İstanbul 1999, s. 489; **Oğuzman, Kemal**, "İsviçre ve Türkiye'de Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda Şahsiyetin Hukuka Aykırı Tecavüze Karşı Korunması ve Özellikle Manevi Tazminat Davası Bakımından Yapılan Değişiklikler", Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, Ankara 1990, s. 28; Zevkliler, s. 461.

³⁶ 15. HD. 3.4.1975 T ve E. 1706, K. 1830 (**Şener, Esat**, Açıklamalı – İçtihatlı Türk Medeni Kanunu, 3. Baskı, Ankara 1998. s. 140); Aynı karar için bkz. **İnal, Nihat**, Uygulamada Türk Medeni Kanunu, Ankara 1997, s. 129; Ayrıntılı bilgi için bkz. **Franko, Nisim**, "Şeref ve Haysiyete Tecavüden Doğan Manevi Zararın Tazmini", Ankara 1973, s. 123; **Özsunay**, s. 492.

³⁷ EMK. m. 24/a'da bu hüküm "Manevi tazminat talebi karşı tarafça kabul edilmedikçe devredilemez ancak miras yoluyla intikal eder." şeklinde idi.

³⁸ **Akipek, Jale G./Akıntürk, Turgut**, Türk Medeni Hukuku, Birinci Cilt, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, 4. Baskı, İstanbul 2002; Türk Medeni Hukuku, Birinci Cilt, Şahsın Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1996, s. 431; **Tekinay, Selahattin Sulhi**, Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku, 6. Baskı, İstanbul 1992, s. 276; Manevi tazminatın mirasçılara geçmesi için bkz. **Serdar, İlknur**, Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Kişiliğin Korunması, Ankara 1999, s. 319 vd.; Ayrıntılı bilgi için bkz. **Gürsoy, Kemal Tahir**, "Manevi Zarar ve Tazmini" AÜHFD., Yıl: 1973, Cilt: 30, Sayı: 1 – 4, s. 11; Karşı görüş için bkz. **Serozan**, s. 96; Bu konuda eleştiriler için ayrıca bkz. **Tekinay, Selahattin Sulhi**, "Kişilik Haklarına İlişkin Yasal Değişiklikler Hakkında Eleştiriler", Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, Ankara 1990, s. 60 – 61; **Kılıçoğlu, Ahmet**, "Kişilik Haklarına Basın

konu da manevi tazminatta hâkim bir miktar para veya başka bir tazminat şekline karar verebilir.³⁹

Koruyucu dava dışında tazminat davaları için bizzat içeriği sağlayan kişiye örneğin e-postayı gönderen veya web sayfasını hazırlayan kişiye dava açılacaktır. İçerik sağlayıcının kimliği bilinmiyorsa veya ona dava açmak yararsız olacaksa, servis veya erişim sağlayıcısına da dava açılıp açılmayacağını tespiti gereklidir. Türk Hukukunda özel bir düzenleme olmamasına rağmen ABD, İngiliz ve Alman Hukukunda kabul edilen esas Türk Hukuku açısından da genel hükümlere göre geçerli olacaktır. Buna göre MK. m. 25'te öngörülen davalar BK. m. 41'de kabul edilen esaslara göre yürütülür. Bu nedenle kişilik hakkı ihlalinde mağdura zarar vermişse bu zararı tazminle yükümlüdür. İnternet ortamında sadece erişim sağlayıcısı olarak görev yapan başka bir ifadeyle başkasına ait bilgilere erişilmesi için köprü rolü üstlenen ve içeriği bilme imkânı olmayan kişiler sorumlu olmayacaktır.

İnternet ortamında yapılan saldırılar dolayısıyla da MK. m. 25'e dayanarak maddi ve manevi tazminat davası talep edilebilir.⁴⁰ Kişinin bunu ispatlaması için ise gönderilen e-posta mesajını silmemesi ve bilgisayarında saklaması ayrıca bunu yazılı olarak da alması gerekecektir⁴¹.

Yoluyla Saldırılar Bakımından Medeni ve Borçlar Kanunumuzda Yapılan Değişiklikler", TBBD., Yıl: 1990, Sayı: 3, s. 394 vd.

³⁹ Geniş bilgi için bkz. **Franko**, s. 158 vd.; **Aydın, Sevil**, Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Hukuksal Korunma, Ankara 1998, s. 237 vd.; **Atalay**, s. 881; **Zevkliler**, s. 466 vd.

⁴⁰ **Karaoğlu, Erol**, http://www.turkhukusitesi.com/makale_96.htm; **Ahi, M. Gökhan**, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?viewid=447140>; **Akipek, Şebnem**, <http://inet-tr.org/inetconf5/tammetin/hukuk.html>

⁴¹ **Soysal, Tamer**, "Elektronik Posta Yoluyla Kişilik Haklarına Müdahaleden Doğan Hukuki Sorumluluk, ABD", Yıl: 2007, Sayı: 1, s. 1, s. 151.

VI. BAŞVURULABİLECEK DİĞER YOLLAR

A. Düzeltme ve Cevap Hakkı

Düzeltme ve cevap hakkı⁴², AY. m. 32’de düzenlenmiş olan kişisel temel haklardan biridir. AY. m. 32’ye göre “Düzeltme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir.”

Anayasanın bu hükmünden anlaşılacağı üzere kitle iletişim araçları ile yapılan saldırılar için öngörülmüştür. Bu hak aynı zamanda kişilerin manevi bütünlüğünü oluşturan varlıklardan şeref ve haysiyete karşı gerçekleşen gerçek dışı yayınlar hakkında söz konusu olmaktadır.⁴³ İleri sürülen bir görüşe göre mirasçılar da bu hakkı kullanabilmelidir.⁴⁴

İnternet yayıncılığı yeni bir kurum olduğundan bu konuda kanunlarda henüz cevap ve düzeltme hakkı konulmamıştır. Ancak saldırı içeren yayının önlenmesi ve yayının hâkime tespit ettirilmesi halinde mahkemeden ek bir karar alarak yapılan açıklama ve yayının doğru olmadığı yayınlatılabilir. Bu imkân Türkiye’de olan bir yayıncı veya site sahibi hakkında geçerlidir. Başka devletlerde bu yayının yapılması halinde kararı o ülkede tenfiz ettirip, başka bir ifadeyle Türk mahkemesi kararını götürüp oradaki bir mahkemede onaylatıp, uygulanmasını sağlamak gerekir.⁴⁵

⁴² Geniş bilgi için bkz. **Öngören, Gürsel**, “Basın, Radyo ve Televizyonda Cevap ve Düzeltme Hakkı”, İBD., Yıl: 1995, Cilt: 69, s. 366 vd.; İsviçre’deki düzenleme için bkz. **Rehbinder, Manfred**, “Cevap Hakkına İlişkin İsviçre’deki Yeni Düzenleme”, Çeviren: Tankut Centel, İÜHF.M., Yıl: 1985, Cilt: 51, Sayı: 1 – 4, s. 529 vd.

⁴³ **Çiftçi, Ahmet**, “Yazılı Basında Cevap ve Düzeltme Hakkı”, AÜHF.D., Yıl: 1991 – 1992, Cilt: 42, Sayı: 1 – 2, s. 57.

⁴⁴ **Çiftçi, Ahmet**, “Radyo ve Televizyonda Cevap ve Düzeltme Hakkı”, ABD., Yıl: 1991, Sayı: 6, s. 896. Ancak Basın Kanunu’na göre ölen kişinin hayatta iken kişilik hakları saldırıya uğramışsa ve cevap ve düzeltme hakkını kullanamadan ölmüşse mirasçıları bu hakkı kullanabilir (Basın Kanunu m. 14 f. 7)

⁴⁵ **Öngören**, İnternet, s. 220.

Sadece basılı eserleri kapsayan 09.06.2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14. maddesinde cevap ve düzeltme hakkı düzenlenmiştir. Bu maddenin 1. fıkrasına göre “Sürelî yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan zarar gören kişinin yayım tarihinden itibaren iki ay içinde göndereceği suç unsuru içermeyen, üçüncü kişilerin hukukten korunan menfaatlerine aykırı olmayan düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, günlük süreli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer süreli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır.”

Basın Kanunu m. 14 f. 4 ve 5, 1. fıkrada belirtilen esaslara uyulmadığında nasıl bir yol izleneceğini göstermiştir. Buna göre “Düzeltilme ve cevabın birinci fıkrada belirlenen süreler içinde yayımlanmaması halinde yayım için tanınan sürenin bitiminden itibaren, birinci fıkra hükümlerine aykırı şekilde yayımlanması halinde ise yayım tarihinden itibaren on beş gün içinde cevap ve düzeltme talep eden kişi, bulunduğu yer sulh ceza hâkiminden yayımın yapılmasına veya bu Kanun hükümlerine uygun olarak yapılmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu istemi üç gün içerisinde, duruşma yapmaksızın, karara bağlar.”

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un “Düzeltilme ve Cevap Hakkı” ile ilgili 28. maddesine göre; gerçek ve tüzel kişilerin kişilik haklarına saldırı teşkil eden yayımlar ile gerçeğe aykırı olduğu iddia edilen yayımlara karşı cevap ve düzeltme hakkı tanınması için ilgililer yayımın yapıldığı tarihten itibaren on gün içinde yargı yoluna başvurabilirler. Başvuru üzerine yargı bu talebi yerinde görülürse düzeltme ve cevap metni; saldırı teşkil eden veya gerçeğe aykırı yayımın yapıldığı aynı saatte, aynı program içinde yayımlanır. Yayın süresi ve şeklini halin icabına ve delillere göre hâkim takdir eder. Kararlara itiraz yolu açıktır. 28. maddenin 6. fıkrasına göre “Gerçek ve tüzel kişilerin ayrıca genel hükümlere göre ilgili yayım kuruluşuna karşı tazminat davası açma hakkı saklıdır. Yayım kuruluşu ile birlikte şirketin yönetim kurulu başkanı da müştereken ve müteselsilen sorumludur. Zarar doğurucu fiilin işlenmesinden sonra yayım kuruluşunun devredilmesi, başka bir kuruluşla birleşmesi veya sahibi

olan şirketin herhangi bir surette değişmesi halinde yayın kuruluşunu devralan, birleşen ve her ne suretle olursa olsun yayın kuruluşunun sahibi veya hissedarı olan şirket ve şirketin yönetim kurulu başkanı da bu fiil nedeniyle hükmedilen tazminattan yayın kuruluşu ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur. Tazminat talebinin haklı görülmesi halinde fiilin ağırlık derecesine göre belirlenir.”

2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 27 inci maddesinde “Düzeltilme ve cevap hakkı” yer almıştır. Eğer TRT yayınlarında bir kişinin haysiyet ve şerefine dokunulması veya kendisi ile ilgili olarak gerçeğe aykırı hususlar bulunması halinde, TRT; o kişinin yayın tarihinden başlayarak yedi gün içinde göndereceği düzeltme ve cevap metnini, Genel Müdürlükçe alınmasından başlayarak üç gün içinde yayınlamakla yükümlüdür. Genel Müdürlük koşulları oluşmamışsa yayınlamakla yükümlü olduğu tarihten itibaren iki gün içinde ilgiliye talebi reddettiğini bildirir. Bunun üzerine talepte bulunan tarafından yargı süreci başlatılabilir.

5651 sayılı Kanununun 9. maddesi içeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkını düzenlemiştir. Bu Kanun'a göre “İçerik nedeniyle hakları ihlâl edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki gün içinde, talebi yerine getirir. Bu süre zarfında talep yerine getirilmediği takdirde reddedilmiş sayılır (f. 1).

Talebin reddedilmiş sayılması halinde, kişi on beş gün içinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak, içeriğin yayından çıkarılmasına ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu talebi üç gün içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Sulh ceza hâkiminin kararına karşı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir (f. 2).

Sulh ceza hâkiminin kesinleşen kararının, birinci fıkraya göre yapılan başvuruyu yerine getirmeyen içerik veya yer sağlayıcısına tebliğinden itibaren iki gün içinde içerik yayından çıkarılarak hazırlanan cevabın yayımlanmasına başlanır (f. 3).

Sulh ceza hâkiminin kararını bu maddede belirtilen şartlara uygun olarak ve süresinde yerine getirmeyen sorumlu kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İçerik veya yer sağlayıcının tüzel kişi olması halinde, bu fıkra hükmü yayın sorumlusu hakkında uygulanır (f. 4).⁴⁶

İnternet ortamında yapılan saldırılara karşı da bazı yasal düzenlemelere ihtiyaç olduğuna dair düşünceler bulunmaktadır. 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Yasası, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Yasa ve 5187 sayılı Basın Kanunu hükümlerinden yararlanarak yasa yapılabileceği belirtilmiştir. Web sayfasının sahibi, sayfada yayınlanan yazıyı yazanlarla birlikte kimlerin sorumlu sayılacağı tıpkı Basın Kanunu'ndakine benzer bir düzenleme ile düzenlenebilir. İnternet servis sağlayıcılarının hukuksal sorumlulukları ile içerik sağlayıcıların hukuksal konumu yapılacak kanunda açıkça gösterilmelidir. Yayından sorumlu olanların kimler olduğu belirlendiğinde, Basın Kanunu'nda olduğu gibi düzenlenecek bir beyanname verilerek suretiyle “kimin neden sorumlu olduğu” açıklığa kavuşturulabilir.⁴⁷

İnternet ortamında gerçekleşen bir haksız yayın gerçekleştiğinde söz konusu haksız yayının yapıldığı web ortamından yapılan bu yayımın düzeltilmesini de isteyebilecektir. Böylece haberin yayımının yanlış olduğu ilgili web ortamına giren kişiler tarafından öğrenilecektir. Ayrıca kişinin iş ve sosyal çevresinde internet ortamından yapılan yayımın haksız yayım olduğu hususu internet ortamı hariç diğer vasıtalarla (ilan, gazete vs.) da gerek görüldüğü takdirde duyurulabilecektir.⁴⁸

Açılan bu davada mahkeme kararının yayımı da istenebilir. Mahkeme kararı ilanının hangi kitle iletişim aracında yapılacağı yolunda ise, Borçlar Kanunu'nda bir açıklık yoktur. Bir internet sitesinde yer alan

⁴⁶ Bu konu hakkında ayrıca bkz. **İlkiz, Fikret**, “İnternette Tekzip”, <http://avukatilkiz.blogspot.com/search/label/Internet%27in%20yasal%20d%C3%BCzenlenmesi>

⁴⁷ **Günaydın, Barış**, <http://inet-tr.org.t/inetconf9/bildiri/34.doc>

⁴⁸ **Karaoğlu, Erol**, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_96.htm; **Ahi, M. Gökhan**, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?viewid=447140>

ve manevi zarara yol açan yayının cezalandırılmasına dair kararın, başka bir kitle iletişim aracında yayımlanmasına da karar verilebilir.⁴⁹

B. Haklı Savunma

Kişiliğine karşı hukuka aykırı bir saldırıda bulunulan kimse, şartlar gerçekleşmişse, haklı savunma yoluna başvurarak bu saldırıyı bizzat defedebilir. Haklı savunmanın şartları hem Türk Ceza Kanunu'nda hem de Borçlar Kanunu'nda (BK. m. 49) düzenlenmiştir.

İnternetteki bir açıklamaya karşı meşru müdafaa haline, ticari veya kişisel isim, ürün, marka, onur, saygınlık ve özel yaşamı ihlal eden bir yayın hazırlığı veya mevcut yayının devam etmesi hallerinde de rastlanabilir. İlgililerin, bu yayını ihtiyati tedbir yoluyla yayının önlenmesi gibi, başka hukuksal yollarla derhal önleme olanakları yoksa bir başka yayın aracıyla, söz konusu yayıncının “yalan haber verdiğini” haberi veren kişi, kuruluş, yazar ve muhabirin “meslek ahlak ve bilincinden uzak olduğunu” belirterek olayın gerçek yüzünü kamuoyuna açıklayabilir. Ancak, karşı yayında kullanılan ibarelerin kişilik haklarını ihlal eden ilk yayına göre daha ağır olmaması, en azından her ikisinin ağırlığının yakın olması gerekmektedir.⁵⁰

Borçlar Kanunu'nun 52. maddesi bir tehlike karşısında kendini veya başkasını zarar tehlikesinden kurtarmak için savunma yapan, bu esnada saldırgana zarar veren kişilerin tazminatla sorumlu olmadığını belirtmektedir. Eğer kendisi ya da başkasını saldırıdan korurken üçüncü kişiler zarar verirse, mahkeme bu tazminat miktarında hakkaniyet kuralına göre karar verecektir. Burada dikkat edilmesi gereken kullanılan karşı gücün, kişiliğe yönelik haksız bir saldırıyı defetme amacını taşıması; saldırıyı defetmeye elverişli olmasıdır. Başka bir ifadeyle saldırıdan daha ağır bir güç kullanılmayıp, saldırıyı defetmeye yeterli derecede kullanılmalı; var olan bir saldırıyı defetmek için güç kullanılmış bulunulmalıdır. Aksi takdirde sadece ceza indirilir.⁵¹

⁴⁹ **Öngören**, İnternet, <http://www.hukuki.net/hukuk/index.php?article=349>

⁵⁰ **Kılıçoğlu**, Basın, s. 120; **Öngören**, İnternet, s. 219.

⁵¹ **Öngören**, İnternet, s. 219.

C. Yetkili ve Görevli Mahkeme

MK. m. 25 f. 5'e göre "Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir."

MK. m. 25 yetkili mahkemeye ilişkin özel bir düzenleme getirmiştir. Kişilik haklarına ilişkin saldırılara karşı açılacak olan tecavüzün önlenmesi davası asliye hukuk mahkemesinde görülür.⁵²

İnternet ortamında yapılan saldırılarda yetkili mahkeme, davacının ikametgâhı dışında aynı zamanda web sitesi sorumlusunun yerleşim yeridir.⁵³

SONUÇ

Görüldüğü üzere kişilik haklarının internet yoluyla saldırıya uğraması durumunda kişilik haklarının korunması için şimdilik genel hükümlerden başka bir düzenleme bulunmamaktadır.

Oysa genel hükümler teknolojinin hızla ilerlemesi nedeniyle bazen yetersiz kalmaktadır. Gerek bu nedenle gerekse Yargıtay'ın sadece yasal düzenleme yok gerekçesiyle bir davada red kararı verdiği düşünülecek olursa bu alanda acil bir yasal düzenlemenin varlığı kendini hissettirmektedir.

4.5.2007 tarihinde kabul edilen ve 23.5.2007 tarihinde yürürlüğe giren İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun cezai bakımdan koruma sağlamaktadır. Özel hukuk alanında da kişilik haklarını korucu bir yasal düzenleme gerekmektedir.

KAYNAKÇA*

Ağacıkoğlu, Nejat : "Manevi Zararların Tazmini", ABD., Yıl: 1974, Sayı: 5, s. 928 – 935.

⁵² **Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ramazan**, Medeni Usul Hukuku, 11. Baskı, Ankara 1999, s. 127 – 128.

⁵³ **Karaoğlu, Erol**, http://www.turkhukusitesi.com/makale_96.htm

* Birden çok eserine başvurulmuş yazarların eserleri ile ilgili kısaltmalar parantez içinde gösterilmiştir.

Ahi, M. Gökhan : “İnternette Kişilik Hakkı”,
<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?viewid=447140>

Akipek, Jale G./

Akıntürk, Turgut : Türk Medeni Hukuku, Birinci Cilt, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, 4. Baskı, İstanbul 2002; Türk Medeni Hukuku, Birinci Cilt, Şahsın Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1996.

Akipek, Şebnem : “Özel Hukuk ve İnternet”, <http://inettr.org.tr/inetconf5/tammetin/hukuk.html>

Ayan, Mehmet/Ayan, Nurşen : Kişiler Hukuku, Konya 2007.

Ayan, Nurşen : Radyo ve Televizyon Yayınlarıyla Yapılan Saldırıların Karşısında Kişilik Hakkının Korunması, Konya 2006.

Aydın, Sevil : Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Hukuksal Korunma, Ankara 1998.

Atalay, Özcan : “Özel Yaşamın Zedelenmesi Halinde Manevi Zararın Tazmini” (I), YD., Yıl: 1979, Cilt: 5, Sayı: 4, s. 877 – 894.

Caemmerer, Ernst Von : “Alman Hukukuna Göre Kişiliğin Özel Hukuk Yönünden Korunması”, Çeviren: Ergun Özsunay, MHAD., Yıl: 1973, Sayı: 10, s. 69 – 83.

Çelebi, Funda : “Kişilik Haklarından, Kişinin Özel Yaşamının ve Gizliliklerinin İhlali ve Korunması”, KÜHFD., Yıl: 1997 Sayı: 1, s. 271 – 296.

Çiftçi, Ahmet : “Yazılı Basında Cevap ve Düzeltme Hakkı”, AÜHFD., Yıl: 1991 – 1992, Cilt: 42, Sayı: 1 – 2, s. 47 – 80.

Çiftçi, Ahmet : “Radyo ve Televizyonda Cevap ve Düzeltme Hakkı”, ABD., Yıl: 1991, Sayı: 6, s. 893 – 908.

Doğan, Murat : “İnternetteki Yayınla Kişilik Hakkının İhlaline Karşı Durdurma Davası”, AÜEHFD., Yıl: 2003, Cilt: 7, Sayı: 1 – 2, s. 387 – 406.

Ertaş, Şeref : “Manevi Tazminatın Hukuki Niteliği ve Miktarının Tespiti”, Prof. Dr. İlhan E. Postacıoğlu’na Armağan, İstanbul 1990, s. 65 – 111.

Franko, Nisim: Şeref ve Haysiyete Tecavülden Doğan Manevi Zararın Tazmini, Ankara 1973.

Günaydın, Barış: “İnternet Yayıncılığının Hukuksal Düzenlemesi”, http://inet-tr.org.tr/i_netconf9/bildiri/34.doc

Gürsoy, Kemal Tahir: “Manevi Zarar ve Tazmini” AÜHFD., Yıl: 1973, Cilt: 30, Sayı: 1 – 4, s. 7 – 56.

Helvacı, Serap : Gerçek Kişiler, İstanbul 2006.

İlkiz, Fikret : “İnternette Tekzip”, <http://avukat.ikiz.blogspot.com/search/label/Internet%27in%20yasal%20d%C3%BCzenlenmesi>

İmre, Zahit : “Şahsiyet Haklarından Şahsın Özel Hayatının ve Gizliliklerinin Korunmasına İlişkin Meseleler”, İÜHFM., Yıl: 1974, Cilt: 39, Sayı: 1 – 4, s. 147 – 168.

İnal, Nihat: Uygulamada Türk Medeni Kanunu, Ankara 1997.

Kaplan, İbrahim: “Kişilik Haklarının Kitle Haberleşme Araçları Karşısında Korunması”, AD., Yıl: 1979, Sayı: 3 – 4, s. 200 – 230.

Karaoğlu, Erol* : “İnternet Ortamında Gerçekleştirilebilecek Bir İhlal Türü Olarak Asılsız İsnat”, http://www.turkhukusitesi.com/makale_96.htm

Kılıçoğlu, Ahmet M. : Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk, 2. Baskı, Ankara 1993. (Kılıçoğlu, Basın)

Kılıçoğlu, Ahmet : “Kişilik Haklarına Basın Yoluyla Saldırıların Bakımından Medeni ve Borçlar Kanunumuzda Yapılan Değişiklikler”, TBBD., Yıl: 1990, Sayı: 3, s. 371 – 386. (Kılıçoğlu, Değişiklikler)

Kocayusufpaşaoğlu, Necip: “Kişilik Haklarını Koruyan Manevi Tazminat Davasına İlişkin Yeni Gelişmeler”, Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler I. Sempozyumu, Ankara 21 – 22 Ekim 1977, s. 141 – 180.

Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder : Medeni Usul Hukuku, 11. Baskı, Ankara 1999.

* “İnternet Ortamından Gerçekleştirilebilecek Bir İhlal Türü Olarak Asılsız İsnat” başlıklı makalenin tüm hakları yazarı Erol Karaoğlu’na aittir ve makale, yazarı tarafından Türk Hukuk Sitesi kütüphanesinde yayınlanmıştır. (<http://www.turkhukusitesi.com>).

Memiş, Tekin : “Hukuki Açıdan Kitlelere E – Posta Gönderilmesi”, AÜEHFD., Yıl: 2001, Cilt: 5, Sayı: 1 – 4, s. 431 – 444.

Oğuzman, Kemal : “İsviçre ve Türkiye’de Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda Şahsiyetin Hukuka Aykırı Tecavüze Karşı Korunması ve Özellikle Manevi Tazminat Davası Bakımından Yapılan Değişiklikler”, Prof. Dr. Haluk Tandoğan’ın Hatırasına Armağan, Ankara 1990, s. 7 – 54.

Öngören, Gürsel : “Basın, Radyo ve Televizyonda Cevap ve Düzeltme Hakkı”, İBD., Yıl: 1995, Cilt: 69, s. 360 – 386. (Öngören, Cevap Hakkı)

Öngören, Gürsel : İnternet Hukuku, İstanbul 2006, (Öngören, İnternet) <http://www.hu.kuki.net/hukuk/index.php?article=349>

Özel, Sibel : Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması, Ankara 2004.

Özel, Cevat* : “5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun Üzerine Düşünceler”, http://www.turkhukusitesi.com/makale_626.htm

Özsunay, Ergun : “Çeşitli Hukuk Çevrelerinde “Manevi Zarar” Kavramı ve “Manevi Zararın Giderimi”ne İlişkin Çözümler”, Selahattin Sulhi Tekinay’ın Hatırasına Armağan, İstanbul 1999, s. 483 – 508.

Serdar, İlknur : Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Kişiliğin Korunması, Ankara 1999.

Serozan, Rona : “Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler,” MHAD., Yıl: 1977, Sayı: 14, s. 93 – 112.

Sevi, Nuket Evrim : “İnternet Servis Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu”, BATIDER., Yıl: 2004, Cilt: 22, Sayı: 3, s. 189 – 231.

* “5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun Üzerine Düşünceler” başlıklı makalenin tüm hakları yazarı Cevat Özel’e aittir ve makale, yazarı tarafından Türk Hukuk Sitesi (<http://www.turkhukusitesi.com>) kütüphanesinde yayınlanmıştır.

Sırabaşı, Volkan: İnternet ve Radyo – Televizyon Aracılığıyla Kişilik Haklarına Tecavüz, Ankara 2007.

Soysal, Tamer: “Elektronik Posta Yoluyla Kişilik Haklarına Müdahaleden Doğan Hukuki Sorumluluk, ABD”, Yıl: 2007, Sayı: 1, s. 1, s. 144 – 167.

Şener, Esat : Açıklamalı – İçtihatlı Türk Medeni Kanunu, 3. Baskı, Ankara 1998.

Tekinay, Selahattin Sulhi : “Kişilik Haklarına İlişkin Yasal Değişiklikler Hakkında Eleştiriler”, Prof. Dr. Haluk Tandoğan’ın Hatırasına Armağan, Ankara 1990, s. 55 – 66. (Tekinay, Kişilik)

Tekinay, Selahattin Sulhi : Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku, 6. Baskı, İstanbul 1992. (Tekinay, Medeni)

Töre, Hayrullah Fütuhi : “Manevi Tazminat Davaları”, ABD., Yıl: 1970, Sayı: 2, s. 238 – 247.

Zevkililer, Aydın: Medeni Hukuk, 4. Baskı, Ankara 1995.

Zorlu, Süheyla: İnternet Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Korunması, ilt, Konya 2010.